

vině 60. let pořádal v ryze české Umělecké besedě přednášky o středověké a renesanční hudbě, k nimž ukázky se svým sborem nastudoval a prováděl Smetanův přítel a žák L. Procházka. /6/ Tak se dostáváme i do období, které je v centru pozornosti tohoto festivalu i konference, a dokonce do blízkosti B. Smetany. Ten sice tímto aspektem historismu nebyl významněji ovlivněn ani ve své činnosti skladatelské, ani interpretační a dramaturgické, ač se s bachovským kultem setkal jako žák Prokschův a i sám doporučoval svým žákům studium Bacha jako vzor dokonalé kompoziční práce. Chápal je však vždy u sebe i u nich jako přípravu k zvládnutí úkolů umění technikou i obsahem nejsoučasnějšího a historismus obsahový sloužil mu také jen k vyjádření aktuálních společenských idejí a potřeb.

* * *

- /1/ Srv. mj. W. Wiora, Grenzen und Stadien des Historismus in der Musik - Die Ausbreitung des Historismus in der Musik, Studien zur Musikgeschichte des 19. Jahrhunderts sv. 13, Regensburg 1968, str. 299n.
- /2/ Srv. Z. Nejedlý, Paměť veřejného mínění - Z české kultury, Praha 1953, str. 11.
- /3/ Upozorňuje na to i H. Kier v knize Raphael Georg Kiesewetter - Wegbereiter des musikalischen Historismus, str. 57n.
- /4/ Všechny tyto skutečnosti uvádí v citované knize i H. Kier.
- /5/ Viz Očadlík, M.: A. W. Ambros na pražské univerzitě, Sborník prací k počtě 75. narozenin akademika V. Vojtíška, Acta Universitatis Carolinae Phil. et. Hist., Praha 1958. - Též v mé studii Beethoven v české hudební literatuře, Opus musicum 1970, č. 10.
- /6/ Srov. Z. Pilková, Hudební odbor Umělecké Besedy - kand. dis. též v mé cit. studii.

* * *

KE SPECIFICKÉMU PROJEVU HISTORISMU, VYVOLANÉMU ARCHEOLOGICKÝMI VYKOPÁVKAMI V POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Marie Pospíšilová

Lubošem Konečným připomínaný Courbetův obraz Setkání z roku 1854 mě přiměl k tomu, abych upozornila ještě na další podobu historismu 19. století. Podněty umění starého Orientu se v evropském umění uplatňovaly podobně jako jiné historismy a exotismy v průběhu dějin umění již od starověku, podle toho, s čím Evropa právě přicházela do styku, co pro ni bylo nově objevované. Před

polovinou 19. století došlo k významným archeologickým vykopávkám v oblasti starověké Asýrie /zejména v Ninive a Chorsabadu/. Převratné objevy se staly bezprostředním středem zájmu. Jejich vlivem došlo k mnohem silnějšímu působení staroorientálního umění na umění evropské, a toto působení překročilo podobu historizující nebo exotizující módní vlny. Nově objevené asyrské reliéfy ovlivnily kompozici obrazů novodobého evropského malířství - například i Courbety. O Courbetově inspiraci asyrskými reliéfy pojednal v roce 1945 Robert L. Alexander /Courbet and assyrian sculpture, The Art Bulletin 47, 1945, č. 4, str. 447 - 452/. Kompozici Courbetova Setkání odvozuje přímo z reliéfu ze Sargonova paláce v Chorsabadu, na němž je Sargon II. se svým vezírem. Shody jsou ve výstavbě obrazu i v postojí jednotlivých postav, vyrůstajících ze světlého pozadí. Pouze panovnické žezlo v Sargonově pravé ruce bylo u Courbety proměněno v poutnickou hůl. Sám Courbet je na obraze namalován s typickým asyrským vousem, který se vlivem archeologických vykopávek stal v Evropě neobyčejně módním. Četné dobové karikatury zachycují také Courbety jako propagátora této módy. Alexandrovo odvozování kompozic Courbetových obrazů z asyrských reliéfů převzala ve své dizertaci z roku 1973 Hannelore Künzli /Der Einfluss des alten Orients auf die europäische Kunst besonders im 19. und 20. Jh., Köln 1973/, která se však ve své práci zaměřila především na architekturu přelomu 19. a 20. století, a zejména první poloviny 20. století. V ní vysledovala silné působení soudobých pokusů o rekonstrukce nově objevovaných architektonických památek starého Orientu. Původ takto vytvořených typů moderní architektury si často ani neuvědomujeme.

Tento projev historismu je ukázkou bezprostředního a širokého dopadu výsledků nejnovějšího vědeckého bádání a objevů v oblasti nejstarších dějin lidské kultury na soudobou uměleckou tvorbu a prezentuje vzájemnou podmíněnost vědy a umění.

* * *

DĚDICTVÍ MANÝRISMU V POČÁTCÍCH HISTORIZUJÍCÍCH SLOHŮ 19. STOLETÍ

Rudolf Chadraba

Slohové návraty devatenáctého století, počínaje neoklasicismem, se z vnějšího pohledu dají pochopit jako součást obecného historizujícího vědomí, jako výtvarná složka celého širokého proudu, který se mj. rozlišuje ve varianty národní. V Čechách můžeme pozorovat, jak nově a svérázně navázala obrozenská retro-